

Perhe maailmalla -podcast, jakso 4: Palata, sopeutua

Äänitteen kesto: 00:20:51

Merkkien selitykset

[?] = sanan kirjoitusasusta ei voi olla täysin varma, mutta merkitys on ainakin sinne päin. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [sana? 00:15:44]

[??] = sanasta ei voinut saada selvää, joten se on täysin epävarma tai sitä ei voitu kirjata ylös lainkaan. Sanan äänityskohta merkitään tekstiin ylös esim. [?? 00:15:44]

[**tekstiä**] = äänet tai litteroimatta jätetyt kohdat merkitään tekstiin hakasulkeisiin, esim. [naurahtaa] tai [haastattelu keskeytyy hetkeksi, kun haastateltava vastaa puhelimeen]

[äänite alkaa]

[musiikkia]

Elina Välimäki [00:00:11]: Perhe maailmalla -podcastissa keskitymme ulkosuomalaisia sekä lähtö- ja paluumuuttajia koskettaviin teemoihin. Tämä on podcastin neljäs ja viimeinen jakso. Myös tässä jaksossa tapaamme kokemusasiantuntijan ja hän on tällä kertaa paluumuuttaja nimeltään Elina Uusitalo. Kuulemme myös monikulttuurisen työn asiantuntijaa, yliopisto-opettaja Katja Keisalaa. Minä olen Elina Välimäki ja vien teidät tutustumaan paluumuuttajan perhe- ja työelämään. Vuosittain tuhansia Suomen kansalaisia muuttaa maailmalta takaisin kotimaahan. Tilastoista selviää, että paluumuuttajien määrä vaihtelee vuosittain noin 7500:sta aina 9000:een. Tilaston taakse kätkeytyy monenlaisia muuttotarinoita. Käänteitä toden totta on riittänyt ainakin tamperelaisperheen paluussa.

Elina Uusitalo [00:01:17]: Minä olen Elina Uusitalo, olen mieheni ja lasteni kanssa asunut vuoden verran Yhdysvaltojen Etelä-Carolinassa. Sitten olen asunut Kiinassa, Shanghaissa kolme vuotta. Minä olen itse asiassa paluumuuttanut Suomeen jo kolmesti, ja viimeinen paluumuutto sijoittui tuohon viime kesään, heinäkuuhun 2021.

Elina Välimäki [00:01:41]: Ja tähän mennessä siitä on nyt kulunut sellaiset nelisen kuukautta, niin kerro ensiksi, että millainen oli se viimeisin paluumuutto?

Elina Uusitalo [00:01:52]: No se oli siinä mielessä erilainen, että siitä osasi ottaa kaiken irti siitä lähdöstä sillä tavoin että nyt oikeasti hyvästeli ne ihmiset ja oli tosi kiitollinen siitä. Mutta minä kuvittelin, että sen ansiosta tämä paluumuutto olisi helppo, niin ei siihen silti ikinä totu. Sillä tavalla se meni rutiinilla, me ollaan niin paljon muutettu, että kaikki sellaiset muuttotouhut kyllä sujuvat, itse lennot ja kaikki sellainen pakkaamiseen liittyvä, paperitöihin ja kaikenlaiseen sellaiseen käytännön puoleen liittyvä sujui sitten kyllä tosi sutjakkaasti tässä muutossa. Me oltiin nyt kaukaa viisaita ja saatiin sieltä Kiinasta käsin jo vuokrattua itsellemme asunto. Me siis ihan näkemättä se otettiin ja sitten se oli sellainen tukikohta, mihin saatettiin purkaa ne meidän laukut ja tulla tänne. Sitten me alettiin

etsimään omaa taloa ja se löydettiin tuossa sitten lokakuun alussa. Nyt tämä on helpottanut kanssa tosi paljon tätä paluumuuttoa, kun löydettiin se oma koti täältä.

Elina Välimäki [00:03:11]: Kerroit, että Kiinan kontti teidän tavaroineen on saapunut, joten pääset ilmeisesti sisustelemaan nyt kunnolla?

Elina Uusitalo [00:03:19]: Joo, tämä on ollut kyllä nyt ihanaa ja oikein joululta tuntunut, kun on availlut noita laatikoita ja muistanut että ai niin, meillä on tällainenkin.

Elina Välimäki [00:03:27]: Paluumuuton käytännön askareet sujuivat siis tällä kolmannella kerralla Elinalta jo rutiinilla. Silti kokenutkin muuttaja joutuu toteamaan, että Suomeen paluuseen sopeutuminen on aina omanlaisensa prosessi. Elinalle se oli yllättävin ensimmäisen paluumuuton kohdalla. Hän palasi perheineen Yhdysvalloista marraskuussa 2017.

Elina Uusitalo [00:03:53]: Se sattui juuri tuohon pimeimpään vuodenaikaan, niin se ei ainakaan helpottanut sitä paluuta ja muutenkin siinä oli tosi isoja muutoksia juuri samaan aikaan. Minä palasin opintojeni pariin sitten tammikuussa ja molemmat lapset aloittivat päiväkodin, niin se oli aika sellainen hektinen paluumuutto ja silloin myös se löi aika lailla ällikällä koko paluumuuton hankaluus. Minä yllätyin tästä Suomen loppuvuodesta, kun tuli sieltä keskeltä aurinkoa, niin minä en tiedä, varmaan meni mieli jonkinlaiseen sellaiseen shokkiin tai aivot siitä valon puutteesta. Minulla ihan hävisi vähäksi aikaa sellainen ajantaju, en tajunnut mikä vuorokaudenaika milloinkin on. Se oli jotenkin aika hankalaa, siinä oli muutenkin aikaeroväsymystä ja muuta, että tottui uudestaan siihen pimeyteen. Enkä minä edes ajatellut, että siinä vuodessa ehtisi muuttumaan itse mitenkään tai miten voisi olla vaikeaa palata omaan kotimaahan, minä en ollut tällaisia ajatellut ollenkaan etukäteen, niin sitten ne asiat pääsivät yllättämään.

Elina Välimäki [00:05:10]: Katja Keisala, työskentelet yliopisto-opettajana ja myöskin monikulttuurisen työn asiantuntijana. Mistä paluuseen sopeutumisen vaikeudessa on oikeastaan kysymys?

Katja Keisala [00:05:24]: Kysymyksessä on stressitila, eli aivohan säästävät energiaa ikään kuin toimimalla samalla tavalla samoissa olosuhteissa. Se on ihmiselle helpompaa, että pysyy samanlaisissa olosuhteissa kuin on koko elämänsä tai aiemmin ollut, jolloin voi ajatella samalla tavoin ja toimia samalla tavoin tietyissä tilanteissa. Ja sitten kun menee johonkin uudenlaiseen ympäristöön, niin ihminen huomaakin, että eihän hän voikaan enää ajatella ja toimia samalla tavoin, eli se ympäristö haastaa hänen oletuksensa ja toimintansa. Silloin stressitila nousee, kun pitää ottaa selvää koko ajan, että mikä tilanne tämä on, mitä minä minä tästä ajattelen, miten minun kuuluisi toimia tässä tilanteessa. Tietysti tähän tapahtuu aina kun muuttaa ympäristöään ja kun tulee sieltä uudesta sitten sinne ikään kuin vanhaan, missä on aikaisemmin elänyt, niin eihän sekään ole enää samanlainen kuin silloin kun siitä lähti. Sekin on muuttunut ja joka tapauksessa ihminen on jo tottunut ajattelemaan ja toimimaan sillä toisella tavalla, ja sitten hänen pitäisi taas vaihtaa sitä ympäristöään, niin kysymys on ihan siitä, että stressitaso nousee.

[musiikkia]

Elina Uusitalo [00:06:48]: No ehkä se tavallaan kyllä helpotti siinä mielessä, että minä silloin vähän jollain tavalla pakenin opintoihin myös sitä paluuta. Minä itse asiassa olin siinä mielessä onnekas, että aloin silloin valmistelemaan graduani ja kirjoitin sen kulttuuriseen identiteettiin liittyen, kirjallisuustieteen näkökulmasta kylläkin, mutta siis näiden teemojen käsittely oli minulle jotenkin hirveän avartavaa silloin. Muistan, että istuin niitä iltapäiviä siellä yliopiston kirjastossa ja kahlasin aiheeseen liittyvää kirjallisuutta, niin se tavallaan oli minulle terapeutista silloin, se toimi jotenkin sellaisena omana tapana käsitellä sitä paluuta.

[musiikkia]

Elina Välimäki [00:07:44]: Elinan miehen seuraava työkomennus suuntautui Kiinan Shanghaihin. Nelihenkinen perhe muutti sinne vuoden Suomessa olon jälkeen. Helmikuussa 2020 perhe lomaili Thaimaassa, kun maailmaa alkoi ravistella koronapandemia. Kiina sulkeutui. Perhe lensikin rantavaatteita sisältävien matkalaukkujensa kanssa Suomeen.

Elina Uusitalo [00:08:12]: Siis meillä ei ollut kotia Suomessa, meillä ei tosiaan ollut niitä talvivaatteita. Mieheni pystyi sitten toki työskentelemään myös täältä Suomen konttorilta käsin, niin hänen työpaikkansa oli sillä hetkellä ainoa sellainen kiinnekohta meille tänne Suomeen. Kyllähän se oli tosi vaikeaa. Oli hirveä epä tietoisuus, se söi aika paljon sitten kun siinä tosi pitkään ensin oltiin jalka toisessa maassa ja vähän lähdössä siinä, kun ei tiedetty että mitä tehdään. Aletaanko me nyt rakentamaan arkea tänne Suomeen vai onko meillä mahdollisuus palata Kiinaan, kun meillä kuitenkin oli koti ja elämä kokonaan sillä hetkellä siellä Kiinassa. Se oli aika stressaavaa ja sitten minulla oli myös sellainen jollain lailla hyvin irrallinen olo täällä Suomessa, kun joka paikassa kysyttiin osoitetta, no ei meillä ole. Mitäs meidän lapset oli silloin sitten? Oliko ne sitten neljä- ja seitsemänvuotiaat, niin sitten kuitenkin sen ikäisetkään lapset eivät yleensä Suomessa kuitenkaan enää ihan ole vain kotona äidin kanssa. Oli jotenkin outoa sitten kun kuljettiin siellä kaupungilla ja hotelleiden aamupalapöydissä, siellä arkena aina syötiin. Se oli sellainen jännä, hyvin irrallinen kokemus. Sitten juuri kun minulla ei ollut mitään työpaikkaa täällä ja olin vasta valmistunut, niin sitten siinä oli vielä se oma työnhaku sillä hetkellä päällä, mikä ei ollut kovin helppoa kun joka puolella oli vielä kaiken lisäksi yt-neuvottelut ja muut. Mutta kyllä se siitä sitten, minä päätin ryhtyä itse yrittäjäksi ja sitten se helpotti tavallaan kanssa sitä omaa sopeutumista. Sitten minulla oli joku sellainen oma juttu ja jotain minkä ympärille alkaa luoda sitten sitä omaa ammatti-identiteettiä.

Elina Välimäki [00:10:17]: Pandemian keskellä Elinan perhe pääsi muutaman kuukauden jälkeen palaamaan vielä vuodeksi Shanghaihin. Maailmalla eläminen on avartanut Elinan näkemyksiä siitä, mitä hän ammatillisesti oikeasti haluaa. Ensin hän rohkaistui vaihtamaan opintojensa sisältöjä ja sitten hänelle valkeni uusi toiveammatti. Häneltä myös karisivat ajatukset siitä, että työelämää pitäisi suorittaa tietynlaisessa putkessa. Elina kertoo oppineensa arvostamaan ja myös sanoittamaan omaa osaamistaan.

Elina Uusitalo [00:10:54]: Toki sellaisia asioita mitä nyt väkisin tulee, kun asuu monikulttuurisessa ympäristössä, niin on sellainen kulttuurinen sensitiivisyys ja sellainen, että osaa viestiä monella eri tavalla. Siis ihan sellaisia juttuja mitä ei tule ajatelleeksi, mutta se että miten vaikka mukauttaa omaa puhetapaansa sen keskustelukumppanin kielitaidon

mukaan ja sellaisia juttuja siis oppii tosi paljon. Minä olen aika sellainen sosiaalinen tyyppi, niin nämä komennukset on sitten ehkä korostaneet sitä puolta kanssa. Jos minä olen ennen ollut puhelias, niin vielä puheliaampi nykyään ja sitten se rohkeus on kyllä sellainen, että sitä nuo kokemukset on tuoneet väkisinkin. Ei voi vain jäädä kotiin odottelemaan, että asiat alkaa järjestymään, pitää vaan lähteä sinne minne milloinkin, seitsemänkaistaisille moottoriteille tai skoottereiden sekaan.

Elina Välimäki [00:12:01]: Miten Katja Keisala sinä rohkaisisit löytämään täältä Suomesta sen oman paikan, oman työpaikan ja myöskin tiedostamaan ne omat vahvuudet?

Katja Keisala [00:12:13]: Tietenkin on niin tällä hetkellä, että sen työpaikan löytäminen siinä vaiheessa kun palaa ulkomailta voi olla hankalaa. Mutta toivoisin, että ne ihmiset kuitenkin uskoisivat siihen että heillä on paljon annettavaa suomalaiselle työelämälle ja heitä tarvitaan suomalaisessa työelämässä, joka on kuitenkin kulttuurisesti monimuotoista monin paikoin jo nyt. Heillä on kokemusta sekä Suomessa toimimisesta että muualla toimimisesta ja sen kokemuksen turvin moni työyhteisö saataisiin toimimaan paljon paremmin kuin se nyt toimii. Työstä tulisi paljon sujuvampaa, hauskeempaa ja yhdenvertaisempaa, jos he pääsevät siihen työyhteisöön käyttämään hyväksi näitä muualla syntyneitä ajatuksiaan ja näkemyksiään. Nykyään työyhteisöjähän kehitetään ja työtä kehitetään koko ajan. Se on ihan hyväkin asia, mutta minun ihmettelyn aiheeni on se, että minkä takia silloin palkataan joku ulkopuolinen konsultti, kun voitaisiin kuitenkin käyttää hyväksi näitä ihmisiä, jotka ovat tehneet työtä hyvin monenlaisissa olosuhteissa ja eri maissa esimerkiksi, koska heillähän löytyy sitä ulkopuolista näkemystä ja he myöskin ovat nähneet monia erilaisia tapoja tehdä sitä työtä. Heissä olisi sellaista ainesta, jota voisi hyvin käyttää työyhteisön ja työn kehittämisessä hyväksi.

[musiikkia]

Elina Välimäki [00:13:57]: Mitkä olisivat sellaisia hyviä tapoja vastaanottaa Suomeen maailmalta palaava?

Katja Keisala [00:14:05]: Perekäytös on erittäin hieno käytäntö ja me käytetään sitä liian vähän hyväksimme. Mutta kyllä minä toivoisin, että olisi myöskin sellaista uteliaisuutta ja valmiutta kuulla erilaisista kokemuksista ja erilaisista näkemyksistä, eikä aina nähtäisi että se, että ihminen kun tuo esiin omia uudenlaisia näkemyksiä ja toisenlaisia kokemuksia kuin mitä toisilla ihmisillä on, niin että sitä ei heti nähtäisi uhkana, vaan olisi valmiutta kuunnella uteliaasti ja ehkä myös miettiä sitä, että onko tässä jotain mistä me voitaisiin ottaa opiksi. Ylipäänsä minä toivoisin, että vuorovaikutusta olisi enemmän, nostettaisiin teemoja, ajattelutapoja ja toimintamahdollisuuksia esiin, keskusteltaisiin niistä ja oltaisiin myöskin kiinnostuneita siitä mitä se paluumuuttaja on kokenut ja miten hänen kokemuksensa ovat muuttaneet hänen ajatteluaan, elämäntapojaan ja toimintatapojaan.

Elina Välimäki [00:15:10]: Näin sanoo monikulttuurisen työn asiantuntija Katja Keisala. Jotta paluumuuttaja kokemuksineen pääsisi rikastamaan työelämää, pitää hänen ensin löytää työpaikka. Se voi olla vaikeaa, mutta ei sentään mahdotonta.

Elina Uusitalo [00:15:27]: Kyllähän minulla jäi silloin sen koronakevään myötä aika sellainen nihkeä käsitys, mutta sitten oli kuitenkin sellaista uudenlaista itsevarmuutta taas tullut. Minä vaan satuin näkemään niin kiinnostavan työpaikkailmoituksen Linkkarissa ja päätin sitten hakea sitä. Sattui myös olemaan niin rohkea työnantaja, että uskalsi palkata jonkun joka oli vasta kesällä muuttamassa takaisin Suomeen. Olin keskellä kansainvälistä muuttoprosessia ja puhuin siitä tosi avoimesti. Hän ymmärsi ja oli tosi joustava sen suhteen, että minä sain jo aloittaa perehdytyksen siihen työhön sitten sieltä Kiinasta käsin. Sitten kun tultiin Suomeen, niin sain hypätä täysillä hommaan. Se oli kyllä ihan päinvastainen kokemus sitten taas kuin se ensimmäinen. Minulla toimivat ne ulkomaan vuodet juuri sellaisena rohkeudentuojana ja sitä ne ennen kaikkea minulle on opettaneet, ne on näyttäneet että elämää voi elää tosi monella eri tavalla. Ei ole vain sitä yhtä muuttia, johon pitäisi mahtua tai yhtä kaavaa, mitä pitäisi seurata. Voi tehdä myös niitä rohkeita päätöksiä ja luoda sellaista ihan oman näköistä elämää.

[musiikkia]

Elina Välimäki [00:17:07]: Osaatko sanoa millaisessa vaiheessa sinä olet nyt, kun on neljä kuukautta mennyt siitä paluusta?

Elina Uusitalo [00:17:15]: Sanoisin, että minä olisin nyt ehkä siinä vaiheessa, että alkaa tasoittumaan se paluushokki. Siihen on auttanut juuri tosi paljon tämä, että minulla on nyt tällä kertaa sitten työpaikka täällä. On ollut heti sen työn tuoma sellainen arki ja omat jutut, mielenkiintoiset ammatilliset haasteet siinä, niin se on jotenkin tuonut sellaista uudenlaista iloa siihen arkeen myös täällä. Ei ole sitten liikaa päässyt vaan murehtimaan sitä pimeyttä. Mutta näen, että minä olisin nyt sellaisessa tilassa, että alkaisin tasaantumaan. Meillä on kuusi- ja yhdeksänvuotiaat lapset ja minä uskon, että tämän ikäisten kanssa on vielä siinä mielessä helpompaa, että lapset elävät melko hetkessä. Meillä on tainnut olla enemmänkin niin, että se lähtö on ollut hankalaa, koska lapset elävät niin hetkessä ja surevat sillä hetkellä sitä lähtöä tosi paljon. Mutta sitten kun täällä Suomessa on odottanut isovanhemmat, serkut ja ystävät, sedät ja tädit, niin se on sitten taas ollut heille niin sellainen ilon asia, että se on helpottanut hirveästi sitä paluuta. Kyllä heilläkin tulee välillä ikävä. Juuri poika sanoi tuossa yksi päivä kun me oltiin menossa hakemaan tyttöä tanssitunnilta, niin hän sanoi sen kerrostalon ala-aulassa ykskas, että täällä haisee ihan Kiinalta. Sitten minä tajusin, että totta. Sitten kumpikin haisteltiin ja oltiin ihan voi että, kylläpä tuli ikävä Kiinaan.

[musiikkia]

Elina Uusitalo [00:19:05]: Meillä on ollut niin paljon muutoksia tässä, että olisi kyllä ihanaa olla ainakin joitakin vuosia nyt täällä ja rakentaa elämää tänne. Mutta en minä sitä sano tietenkään, että olisi mahdotonta että jotain päivänä vielä jonnekin päin lähdettäisiin. Nyt on ainakin tosi hyvä tunne minulla siitä, tietää että ainakin nämä lähivuodet nyt ollaan täällä ja ei ole toivottavasti mitään tällaisia jatkuvia muutoksia luvassa. Sekin on aika kivaa vaihtelua nyt. Minusta oli tosi hauskaa joskus kun minä juttelin poikani kanssa, niin hän piti hirveän eksoottisena jollain tavalla sitä, että hänen yksi koulukaverikin, että kun se on asunut sillä samalla kadulla vauvasta asti. Se oli hänelle tosi sellainen eksoottinen ja ehkä

kadehdittavakin juttu. Nyt on ihan kiva sekin, että voidaan nyt itsekin luoda tänne Suomeen niitä juuria ja olla paikallaan, löytää ne harrastukset ja omat jutut täältä.

[musiikkia]

Elina Välimäki [00:20:23]: Tämä oli perhe maailmalla -podcastin neljäs ja viimeinen jakso. Kiitos, että kuuntelit ja vierailit mukana Pohjois-Amerikassa, Aasiassa ja eri puolilla Eurooppaa, ja osallistuit myös paluumuuton tunnelmiin. Luotettavaa tietoa ulkomailla asumisen tueksi löydät osoitteesta perhemaailmalla.fi.

[musiikkia]

[äänite päättyy]